

Uit de redactie

In deze rubriek schrijven redacteurs van *Tijdschrift voor Geschiedenis* beurtelings over actuele thema's of gebeurtenissen in de historische wereld die hen bezighouden.

Boeren, burgers en buitenlui

Liesbeth van de Grift

Maandag 14 oktober. Op weg naar een afspraak met een collega op de Uithof – pardon, het Utrecht Science Park – stond ik ineens vast. De buschauffeur riep om dat de reis wat langer zou gaan duren. Toen ik naar buiten keek, zag ik dat we waren ingesloten door protesterende boeren. Ze hadden hun tractors opgetuigd met slogans als ‘make our landbouw great again’ en ‘no farmers no food’, en zetten koers naar Bilthoven. Daar zetelt het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, dat de stikstofneerslag in Nederland meet.

Ik vond het bijzonder om zo direct met mijn onderzoeksonderwerp in aanraking te komen. Sinds een aantal jaren houd ik me bezig met de vraag hoe de opkomst van natuur en milieu op de politieke agenda ons denken over democratie en de organisatie van inspraak veranderd heeft. Landbouw is een beleidsterrein waarop het Groene Front – een alliantie van landbouworganisaties, politici en beleidsmakers – het lang voor het zeggen had. Inmiddels praten milieuorganisaties en

ecologen mee; de demonstraties kunnen deels als een reactie op deze verschuiving worden gezien.

In de media lijkt een toename aan historische interesse zichtbaar. *De Correspondent* onderzocht hoe Shell sinds 1986 met klimaatverandering is omgegaan en *Trouw* reconstrueerde het stikstofprobleem dat al in 1990 door een commissie van deskundigen werd onderzocht. Een recente reportage van Nieuwsuur handelde over de klimaatconferentie in Noordwijk in 1989, die, aldus betrokkenen, een keerpunt had kunnen vormen.

Een historisch perspectief op de grote vraagstukken van deze tijd – over klimaat, energie, verlies van biodiversiteit – is inderdaad broodnodig. Historici kunnen hardnekkige denkpatronen en plotselinge veranderingen daarin verklaren. De huidige debatten en het optreden van politici wijzen erop dat ideeën met diepe historische wortels – over boeren als de hoeksteen van de samenleving, voedselveiligheid en nationale belangen – een niet te onderschatten rol spelen. Cultuurhistorici kunnen in kaart brengen hoe opvattingen over boeren, voedsel en duurzaamheid zich ontwikkeld hebben tegen de achtergrond van de ingrijpende veranderingen in de agrarische sector in de tweede helft van de twintigste eeuw.

Waarom leidt kennis soms wel, maar vaak ook niet tot de totstandkoming van effectief beleid? Dat is een tweede vraag die in de context van de huidige stikstof- en klimaatcrises gesteld moet worden. Het is er een die raakt aan de rol die 'experts' (wetenschappers en het RIVM inclusief) in toenemende mate zijn gaan spelen en aan de belangen van het bedrijfsleven in de politiek.

De omgang met plastic kan een mooie *case study* vormen. Al in 1979 riepen consumenten- en milieuorganisaties op tot een boycot tegen Coca Cola vanwege de introductie van de petfles, een 'akelig stuk afval als hij leeg is en de produktie vreet energie' (aldus *De Volkskrant* op 1 november 1984). Vijf jaar later waarschuwde Lucas Reijnders van Stichting Natuur en Milieu voor de kleine stukjes plastic waaraan zeevogels stierven en het afvalprobleem waarmee volgende generaties zouden

worden opgezaaid. Het zou veertig jaar duren voordat de 'plastic soep' op de politieke agenda belandde.

Als dit alles wijst op een toenemende behoefte aan historische duiding in de samenleving, wat ik denk, laat ons als historici dan de handschoen opnemen en hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Wie weet, dat de bewustwording er zelfs een tikje sneller door zal gaan.

Over de auteur

Dr. **Liesbeth van de Grift** is universitair hoofddocent aan de Universiteit Utrecht. Ze doet onderzoek naar beleidsterreinen van milieu, landbouw en rurale ontwikkeling en kijkt hoe de relatie tussen overheden, experts, NGO's en burgers zich heeft ontwikkeld.

E-mail: l.vandegrift@uu.nl